

دانشگاه شهید چمران اهواز
معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی
طرح درس ویژه درس‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه

نام و نام خانوادگی استاد: معصومه باقری	مرتبه علمی: دانشیار	آدرس ایمیل: m.bagheri@scu.ac.ir
دانشکده: اقتصاد و علوم اجتماعی	گروه: علوم اجتماعی	نیمسال تحصیلی: دوم ۱۳۹۹
دوره تحصیلی: ارشد	نام درس: روانشناسی اجتماعی	تعداد واحد: ۳
<p>جایگاه درس در برنامه درسی دوره: درس روانشناسی اجتماعی بعنوان یکی از درسهای اصلی به واکاوی روانشناسانه رفتار افراد در جمع و بازتاب آن در جامعه میپردازد و انگیزه و نقشها و عملکرد افراد را در موقعیت های خاص در جامعه را مورد توجه قرار میدهد</p>		
<p>هدف کلی: آشنایی با انگیزش ها و سائقه ها و دلایل رفتار افراد در موقعیت های مختلف است، افراد در شرایط موجود از دیدگاه روانشناسانه و جامعه شناسانه چگونه عملکردی بروز میدهند را مورد بررسی و مطالعه قرار میدهد.</p>		
<p>اهداف یادگیری: از دانشجویان انتظار می رود پس از گذراندن این درس در مقطع ارشد بتوانند به مباحثه و تحلیل پیرامون چگونگی و علل رفتارهای اجتماعی و عملکرد گروهی و اخلاقی و ارزشی افراد بپردازند.</p> <p>کنکاش در سیر تحول رویکرد های نظری در خصوص رفتارهای فردی و جمعی و شناخت تاثیر محیط بر شکل گیری انگیزه و افکار و مباحثه و مناظره برخی از نظریات و دیدگاه های روانشناختی و جامعه شناختی راهکارهای احتمالی برای بررسی های ژرفایی نگرشها و کنش های فردی و اجتماعی جهت پیشگیری از آسیب های اجتماعی را در اختیار دانشجویان قرار میدهد</p>		

رفتار ورودی:

برای یادگیری بهتر این درس انتظار می‌رود دانشجویان پیش از شروع این درس و بعنوان پیش زمینه، با نظریه‌ها و دیدگاه‌های ومبانی اولیه نظریه‌های روانشناسی اجتماعی در این خصوص، مطالعاتی اولیه و آشنایی لازم را داشته باشند تا به فهم بهتر نظریه‌های مختلف روانشناختی و سایر نظریه در این مورد اشراف بهتری دست یابند.

مواد و امکانات آموزشی:

کتاب، طرحها، مقالات، ویدیو پروژکتور، تحقیقات پیشین، کتب فارسی و انگلیسی معتبر در این زمینه انحرافات اجتماعی
مقالات معتبر فارسی و انگلیسی در این خصوص
ارائه از طریق آنلاین و ویدیو پروژکتور ...

روش تدریس:

برای یادگیری بهتر این درس از روشهای متنوعی چون پرسش و پاسخ، مباحثه گروهی، ارائه سمینارها، ایجاد فضای گفتگومانی و روش مستقیم تدریس و همچنین ارائه توسط خود دانشجویان جهت مشارکت کردن آنها در فعالیت‌ها و آماده سازی آنها برای دفاعیه‌های لازم در این مقطع تحصیلی
تحلیل و تبیین جامعه‌شناختی مطالب مطروحه با موضوعات روزمره جامعه و چالش‌های اجتماعی

وظایف دانشجو:

- مشارکت فعال در جلسات
- ارائه کنفرانس در مورد هر یک از موضوعات انتخابی با استفاده از پاور پوینت به صورت جامع
- ارسال پاورپوینت با تهیه رئوس مطالب و تکثیر آن و ارزیابی علمی و عملی نظریه ها
- مطالعه منابع درس برای هر جلسه و جمع بندی و نتیجه گیری از مطالب ارائه شده
- طرح پرسش ها از ارائه دهندگان بر اساس مطالعات صورت گرفته
- ارائه پاسخ های لازم به پرسش های احتمالی و تدوین گزارش نهایی تحقیقی که دانشجو باید با رعایت اصول تحقیق
- مشارکت در غنای مباحث ارائه شده بر اساس مطالعات صورت گرفته
- ارائه دیدگاه های نوآورانه در چهارچوب مباحث مطرح شده بر اساس مطالعات صورت گرفته
- نقد مباحث ارائه شده بر اساس مطالعات صورت گرفته
- مطالعه منابع اصلی در مورد سایر موضوعات
- شرکت در ارزیابی پایانی بر اساس مباحث ارائه شده در کلاس و منابع اصلی درس

شیوه آزمون و ارزیابی:

- ۱- فعالیت فردی و گروهی دانشجویان از بین نظریه های ارائه شده، دو مورد را انتخاب کرده و باید در زمان تعیین شدن نسبت به معرفی و ارزیابی آنها در قالب فصل بندیهای معرفی شده و بصورت کنفرانس کلاسی اقدام نماید. گزارش مکتوب این کنفرانس در قالب یک گزارش علمی با لحاظ تمام اصول تدوین یک گزارش علمی باید در آخرین جلسه تحویل گردد. مجموع نمره کنفرانس و گزارش مکتوب ۵ نمره خواهد بود.
- ۲- مشارکت در مباحث کلاسی و حضور بموقع در کلاس ۱ نمره
- ۳- آزمون کتبی، آزمون از مباحث مطروح در کلاس و جزوه ای که در آخرین جلسه در اختیار دانشجویان قرار میگیرد به عمل خواهد آمد. این آزمون به صورت تشریحی و تحلیلی خواهد بود. نمره این آزمون ۱۴ نمره خواهد بود.

منابع درس:

منبع اصلی: روان شناسی اجتماعی، نظریه ها، مفاهیم و کاربردها، یوسف کریمی، انتشارات ارسباران، تهران
زمینه روانشناسی اتکینسون و هیلگارد، ترجمه دکتر حسن رفیعی و دکتر محسن ارجمند، جلد ۱ و ۲، ویراست پانزدهم، انتشارات ارجمند، ۱۳۹۲
مبانی روانشناسی عمومی، حمزه گنجی، تهران، نشر روان، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۷

همکاران ارجمند می توانند برای آگاهی بیشتر درباره روش ها و فنون تدریس و به ویژه روش تهیه طرح درس، نگاه کنند به: حسن شعبانی، مهارتهای آموزشی و پرورشی (روشها و فنون تدریس)، ۲ جلد، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۹۰.

هفته یکم

تعریف علم روانشناسی اجتماعی و شناخت ماهیت و موضوعات روانشناسی اجتماعی

موضوع روانشناسی اجتماعی: روانشناسی اجتماعی به بحث درباره درک رفتار فردی در یک زمینه اجتماعی می‌پردازد.

بارون، برن و سولز (۱۹۸۹) روانشناسی اجتماعی را این چنین تعریف می‌کنند:

تعریف روانشناسی اجتماعی: «روانشناسی اجتماعی یک زمینه علمی است که به دنبال درک ماهیت و علل رفتار فردی در شرایط اجتماعی می‌باشد».

بنابراین، رفتار انسانی تحت تأثیر دیگران و همچنین زمینه اجتماعی که رفتار در آن روی می‌دهد، قرار دارد. از این رو روانشناسان اجتماعی با عواملی که ما را به نحوی به سوی رفتار کردن در حضور دیگران هدایت می‌کند و همچنین جستجوی شرایطی که در آن رفتار یا اعمال و احساسات خاصی رخ می‌دهد، سر و کار دارند. روانشناسی اجتماعی به این امر مربوط می‌گردد که چگونه این احساسات، افکار، باورها، قصد‌ها و اهداف ایجاد می‌شوند و چگونه چنین عوامل روانشناختی به نوبه خود می‌توانند بر تعاملات ما با دیگران تأثیر بگذارند.

موضوعات مورد بررسی در روانشناسی اجتماعی عبارتند از: خودنگاره، شناخت اجتماعی، نظریه اسناد یا انتساب، تأثیر اجتماعی، فرایندهای گروهی، تعصب و تبعیض، فرایندهای بین فردی، تجاوز، نگرش و رفتارهای کلیشه‌ای.

هفته دوم

تاریخچه و روشهای تحقیق علم روانشناسی اجتماعی و جایگاه آن

تاریخچه روانشناسی اجتماعی چیست

تأثیرات اولیه

ارسطو معتقد بود که انسان‌ها به طور طبیعی جامع‌پذیر هستند و ضرورتی وجود دارد که به ما اجازه می‌دهد تا ما با هم زندگی کنیم (یک رویکرد فرد محور)، در حالی که افلاطون احساس می‌کرد بیان کند که دولت، فرد را کنترل می‌کند و مسئولیت اجتماعی را از طریق زمینه اجتماعی (یک رویکرد اجتماعی محور) تقویت کرده و به پیش می‌برد.

هگل (۱۷۷۰-۱۸۳۱) این مفهوم را مطرح کرد که جامعه با رشد ذهن اجتماعی ارتباط اجتناب‌ناپذیری دارد. این امر به ایده ذهن گروهی منجر شد که در مطالعه روانشناسی اجتماعی بسیار مهم می‌باشد. لازاروس و استینتال در مورد برتری‌های اروپاییان انگلیسی تبار در سال ۱۸۶۰ مطالبی را نوشتند. همچنین «روانشناسی والکر» با تمرکز بر ایده ذهن جمعی ظهور و بروز یافت. این مورد بر این مفهوم تأکید دارد که شخصیت به دلیل تأثیرات فرهنگی و اجتماعی، به ویژه از طریق زبان، که محصول اجتماعی جامعه و همچنین ابزار تشویق تفکر اجتماعی خاص در فرد می‌باشند، رشد و توسعه می‌یابد. از این رو، وودت (۱۹۲۰-۱۹۰۰) به مطالعات متولوژیک زبان و تأثیر آن در جامعه اجتماعی امیدوار بود.

هفته سوم

نظریه ها در روانشناسی اجتماعی (یادگیری، شناختی، انگیزشی)

مکانیسم های یادگیری

در هر موقعیت شخص رفتار های را می آموزد که در اثر تکرار ممکن است به صورت عادت در آیند، وقتی شخص دوباره در همان موقعیت قرار گیرد سعی خواهد کرد همان رفتار عادت شده ی خود را تکرار کند.

تداعی یا شرطی پاسخگر: سگ پاولوف اموخت که با شنیدن صدای زنگ بزاق ترشح کند.

تقویت یا شرطی کنشگر: مردم یاد میگیرند رفتار خاصی را انجام دهند زیرا با انجام آن رفتار، یک نتیجه خوشایند به دست می آورند

تقلید یا یادگیری مشاهده ای: مردم غالب نگرشهای اجتماعی و رفتار های اجتماعی را صرفا با مشاهده نگرشها و رفتارهای دیگران می آموزند

ایده ی اصلی: رفتار شخص محصول یادگیری های پیشین و شکل گرفته به وسیله تقویت های گذشته

موقعیت مشخص رفتار معین تکرار عادت

۱۹۳۰ بر اساس تحقیقات ایوان پاولف روسی و اف.بی. اسکیر آمریکایی

فرض می شود که علت رفتار ها اساسا در تاریخچه یادگیری فرد نهفته استلبرت بندورا و ایجاد نظریه یادگیری اجتماعی

علت رفتار عمدتا در محیط بیرونی و نه در تعبیر و تفسیر ذهنی فرد از آنچه روی می دهد

هدفش تبیین رفتار است نه حالت های روانی و ذهنی

هفته چهارم

نظریه های شناختی

اندیشه اساسی رفتار یک شخص بستگی به شیوه ی درک او از موقعیت های اجتماعی دارد. تحت نفوذ کافکا، کهلرو دیگر اندیشمندان آلمانی در دهه های ۱۹۳۰ است.

تصور مردم از موقعیت ها به صورت یک کل پویاست. کورت لوین اندیشه های گشتالتی رو در مورد روانشناسی اجتماعی به کار برد. به اصطلاح لوین = میدان روان شناختی

یکی از اندیشه های محوری: مردم تمایل به گروه بندی یا مقوله بندی اشیا دارند .

چند اصل گروه بندی در روانشناسی گشتالت: ۱. مشابَهت ۲. مجاورت ۳. تجربه های گذشته

۲. فوراً بعضی چیزها برجسته تر (شکل یا هیئت) برخی دیگر را به صورت زمینه

۳. این دو اصل نه فقط اشیا بلکه در محیط اجتماعی مان نیز تحت تاثیر می گذارند

این اصول بر تعبیر و تفسیر جنبه های ناملموس و ناآشکار مردم همچون نیت، انگیزه ها، نگرش ها یا صفات شخصیتی آن ها نقش مهمی دارند

می کوشیم تا به تعبیر و تفسیرهای معنی داری از اینکه مردم چه احساسی دارند چه می خواهند و چه نوع آدمی هستند، برسیم

اندیشه های محوری این دیدگاه: مردم تمایل به مقوله بندی و گروه بندی اشیا دارند.

گروه بندی اشیا بر اساس چند اصل:

مشابَهت، مجاورت، تجربه های گذشته

هفته پنجم

آنگیزشی

تاکید بر عوامل انگیزشی هدایت کننده رفتار انسان و رفتار از درون به وسیله سابق ها، تکانشها یا نیازهای نیرومند درونی برانگیخته می شود

سه نظریه انگیزشی:

ارضای نیاز

این نظریه فرد را دارای نیازها و انگیزه های خاص می داند که رفتارهای او در جهت ارضای آن نیازهاست

تصمیم گیری عقلایی

. فرض: مردم تصمیم گیرنده هایی منطقی و عقلایی اند و سود و زیان احتمالی را محاسبه و بهترین برخورد را با استفاده از عقل و منطق خود برمیگزینند
نظریه انتظار-ارزش

تصمیمها بر مبنای دو عامل انجام می گیرند:

۲- ارزش بازده های تصمیمهای مختلف احتمالی.

۳- احتمال حصول هر بازده بر اثر گرفتن یک تصمیم احتمالی

یک مدل سازی بر مبنای ارزش-انتظار شکل می دهد و آن را عامل تصمی می داند:

تبادل اجتماعی

وقتی دو نفر با هم در تعامل هستند، مبادله پاداش یا تنبیه بین آنها انجام می گیرد.

نظریه تبادل اجتماعی، تعامل میان فردی را بر مبنای سود و زیان آن برای هر شیوه احتمالی تعامل تحلیل می کند

در اینجا هم رفتارها دارای چیش های دو گانه پیامد های منفی و مثبت تحلیل می شوند که با عنوان تعارض فرد برای انتخاب از آن یاد می شود.

هفته ششم

ارزیابی نظریه های شناختی و نظریه های جامعه شناختی

این نظریه ها تصورهای متفاوتی از ماهیت انسان ارائه می شود. ارضای نیاز: تصویری تکانشی مبتنی بر هدایت توسط نیروهای درونی

انتخاب عقلایی: فرد محاسبه گر و تقریباً علمی، تبادل اجتماعی: حد وسط دو رویکرد فوق

هر سه بر نیرهایی که رفتار انسان را برمی انگیزد و شخص را به انتخاب یک رفتار وامی دارد، تاکید می کنند.

تفاوت ها با رویکرد یادگیری:

در رویکرد انگیزشی با مزایا و معایب نسبی پاسخ ها های احتمالی به موقعیت کنونی سرو کار دارند نه با عادت های آموخته شده از

گذشته (علت رفتارها در موقعیت بلاواسطه فرد قرار دارد) مانند رویکرد شناختی بسیار به حالت های درونی و نه فقط محیط بیرونی

متکی هستند.

روانشناسی اجتماعی پلی بین جامعه شناسی و روانشناسی است دو نظریه مطرح: تعامل نمادین و نقش های اجتماعی

تفاوت انسان با حیوان << قابلیت عظیم انسان در سخن و کاربرد نمادهاست (می توانیم درباره تصورات انتزاعی بیانپذیری)

موقعیت یا رویداد اجتماعی به خودی خود فاقد معنی است و مردم از طریق اعمال، تعبیر و تفسیرهای خود به آن معنی می بخشند.

تعامل اجتماعی فرآیندی است که طی آن مردم معنایی که در ذهن دارند را به یکدیگر انتقال می دهند. (نه فقط کلمات بلکه از حالت های

چهره، آهنگ صدا و زبان بدن نیز استفاده می کنیم) توانایی به عمل در موقعیت های اجتماعی مستلزم بازی کردن نقش طرف دیگر است.

(خود جای دیگری < پیش بینی عمل او)

در موقعیت های اجتماعی < عامل های اجتماعی فعالانه وارد عمل < الگوهای اجتماعی تعریف، تفسیر ساخته

نقش های اجتماعی

نقش: سهم های متفاوتی که در تعامل اجتماعی بر عهده می گیریم دو رویکرد به نقش: ۱. ساختار اجتماعی ۲. فرایندهای تعاملی

ساختار اجتماعی: (تئاتر) جامعه وجود داشته نقشها را عرضه کرده

در اصطلاح فنی نقش اجتماعی به هنجارها یا حقوق و مسئولیت هایی اطلاق می شود که در یک نظام اجتماعی به یک سمت ویژه تفویض

می شود. نظام اجتماعی: هر گروه یا سازمان که افراد در آن با هم در تعامل هستند. تحلیل بر حسب سمت ها و جایگاه های تشکیل

دهنده (ساخت گرابی) سمت ها از نظر پایگاه و مقام با هم تفاوت دارند.

هفته هفتم

نظریه نقش (بیدل و توماس)

محل تقاطع بخش شخص - رفتار نامیده می شود که شامل نقش و همه تصورات در باره آن است

پیش بینی ها و فرض ها در باره رفتار یک فرد را انتظارات نقش می گویند و مجموعه ای از انتظارات تعمیم یافته درباره رفتار را که در جریان اجتماعی شدن آموخته می شود، هنجار می گویند.

تعارض نقش انتظارات ناهمخوان چند نقش که توسط یک فرد ارایه می شود (بین نقشی) و انتظارات ناهمخوان درون خود آن نقش را (درون نقشی) می گویند.

مفهوم نقش به کرات در روانشناسی اجتماعی به کار رفته است اصطلاحاتی نظیر الگوی نقش، نقش بازی کردن و قبول نقش به فراوانی در ادبیات تحقیق روانشناسی اجتماعی به کار رفته است.

نفوذ نقش بر نگرش ها و باورهای ما

مفهوم خود با مفاهیمی چون خود پنداره و خود آینه ای امروزه به شیوه های ارایه خود در تعامل اجتماعی رسیده است. که در امتداد این تحقیقات به این رسیده اند که ما نقش های معینی را بسته به اینکه چه می خواهیم و موقعیت اجازه چه کاری می دهد انتخاب می کنیم.

بین های نظریه نقش مبنایی برای فهم جنبه هاب از فرآیند ارتباز فراهم فراهم می آورند (رفتار روسا با زیر دستان

تیین رفتارها بر اساس تطبیق با انتظارات نقش

وضعیت نظریه ها در روان شناسی اجتماعی امروزی

گرایش به سوی نظریه های برد متوسط

تلاش برای تبیین و توجیه پدیده های ویژه ای چون تغییر نگرش، پرخاشگری و..

این نظریه های کم و بیش و از بعضی جنبه ها تحت تاثیر نفوذ همان نظریه های جامع قرار دارند

سال های اخیر رویکرد تلفیقی که هم به رفتارهای آشکار و هم اندیشه ها و احساسات می پردازند

نظریه های کلان همچنان بر روان شناسی امروزی تاثیر و نفوذ دارند.

هفته هشتم

نفوذ اجتماعی و کنترل

تعریف نفوذ اجتماعی: کوششی است عمدی از سوی یک فرد یا یک گروه برای ایجاد تغییر در عقاید یا رفتار ما. نمونه: تغییر نگرش.

تعریف همنوایی: تسلیم شدن به فشارهای گروهی وقتی که تقاضای مستقیمی از سوی گروه در مورد هم‌رنگ شدن فرد با گروه انجام

نگرفته باشد

تفاوت همنوایی خصوصی و عمومی همنوایی اطلاعاتی همنوایی خصوصی

همنوایی خصوصی که می‌توان پذیرش حقیقی دانست در توصیف مواردی بکار می‌رود که در آن نه تنها رفتار آشکار شخص همنوا تغییر

می‌کند، بلکه ذهن او نیز عوض می‌شود. همنوایی هنجاری همنوایی عمومی

همنوایی عمومی که تسلیم نیز خوانده می‌شود به تغییرات ظاهری و سطحی در رفتار اطلاق می‌شود

نکاتی چند در مطالعه همنوایی: شان دادن رفتار همنوایی همیشه بازتاب پذیرش واقعی یک موضع نیست. میتوان دو نوع رفتار مغایر با

همنوایی را مجسم کرد. ۱- استقلال رای ناهمنوایی (2) افراد مطیع همنوایی

وایت در کتاب انسان‌سازمانی: پیچیدگی‌های جامعه مدرن نیاز اتکا به دیگران را افزایش داده است.

رایسمن: شخصیت دیگر رهبر و خود رهبر را مطرح می‌کند. رایسمن: نسل‌های پیشین آمریکا بیشتر خود رهبر بوده‌اند

تعریف کنترل: توان اعمال قدرت، هدایت، یا باز داری اعمال و رفتار دیگران یا خود

رویکردهای انسان‌گرایانه: ما به عنوان موجودات انسانی، کنترلی تقریباً کامل بر رفتار خود داریم.

رویکردهای رفتار گرایانه: عوامل محیطی تعیین کننده رفتار انسان

توهم کنترل: برای رویدادهای که به شکل عینی تعیین می‌شوند ما غالباً نوعی توهم کنترل نتایج آنها را در خود شکل می‌دهیم. آزمایشات

آن لانگر به طور کلی هر قدر که یک موقعیت در ظاهر به یک مهارت واقعی شبیه تر باشد، بیشتر امکان دارد که در ما باور داشتن کنترل

بر روی نتایج و بازده آن را در خود شکل دهیم. یافته‌هایی از این قبیل نباید این تصور را ایجاد کنند که احساس کنترل روی موقعیت‌ها و

بازده‌ها همواره یک توهم بیش نیست، این نتایج نشان می‌دهند که تصور کنترل داشتن، ممکن است بسیار وسیعتر از قدرت واقعی کنترل

ما روی موقعیت‌ها باشد

هفته نهم

رهبری و مدیریت

ویژگی رهبران با نفوذ: آنها میتوانند مردم را وادار به تخریب یا سازندگی کنند. گروه‌ها را متحد و یکپارچه کنند. احساسات و عواطف مردم را به

جوش آورند. تغییرات مطلوب و نامطلوبی در رفتار دیگران بوجود آورند

چهار خصیصه‌ی رهبری: هوش، ابتکار، شوخ طبعی، بیرون گرایی

کورمن: اگر چه سطوح هوشی سرپرستان سطح پایین ممکن است با سطوح عملکرد آنها ارتباط داشته باشد اما در سطح مدیران رده بالا پیوستگی کمی

بین سطح هوش و سطح عملکرد وجود دارد. عدم ارتباط بین هوش و عملکرد رهبران در رده‌های بالا ممکن است به فرایند گزینش مربوط باشد.

اگر اختلاف زیاد بین هوش رهبران و هوش دیگر اعضای گروه وجود داشته باشد در ایجاد و حفظ رهبری مزاحمت ایجاد خواهد شد.

نظریه بزرگمرد در رهبری:

معروف ترین طرفدار این نظریه توماس کارلایل است و معتقد بود نوابغ نفوذ خود را هر جا باشند می گسترانند. رویدادهای مهم ملی یا جهانی تحت

تأثیر افرادی برجسته است که سازنده‌ی آن رویدادها هستند که به یک معنی این مردان بزرگ هستند که تاریخ را میسازند بر طبق این نظریه

یک عمل ناگهانی از سوی یک رهبر ممکن است سرنوشت یک ملت را تغییر دهد. مفهوم ضمنی در نظریه بزرگمرد: رهبران دارای فرهنگندی ویژه

یا مجموعه‌ای از ویژگی‌های شخصیتی هستند که رسیدن آنها به هدفشان را آسان میسازد حتی در مواجهه با موانع بزرگ.

هفته دهم

اطاعت و فرمانبرداری (عوامل و روشها)

تیین های زیست شناختی گاه بر دخالت هورمون های جنسی در سلطه مردان تأکید می کنند. بر حسب این دسته از تییین ها، هورمون مردانه (تستوسترون) میل به سلطه و کنترل دیگران را شدیداً تحت تأثیر قرار می دهد و چون مردان نسبت به زنان از سطوح بالاتر تستوسترون برخوردارند، به گونه ای سلطه جویانه رفتار می کنند. گاهی نیز برتری مردان بر زنان از حیث قدرت بدنی را منشأ سلطه و اقتدار بیشتر مردان می دانند؛ یعنی از آنجا که مرد آن قدر نیرومند بوده که بتواند زن را به فرمان برداری از خود وادارد، لذا باید طبیعی بدانیم که سهم عمده ای از قدرت را تعریف اطاعت و فرمانبرداری

در واقع دو پاسخ از انواع پاسخ های فردی به نفوذ اجتماعی است.

نفوذ اجتماعی: کوششی است عمدی از سوی یک فرد یا گروه برای ایجاد تغییر در عقاید یا رفتار دیگران.

اطاعت: برای توصیف رفتاری به کار می رود که در پاسخ به دستورهای اشخاص قدرتمند و صاحبان اقتدار و مقررات ایجاد شده یا تغییر یافته است. متابعت: سازش یا اطاعت نسبت به درخواست های آشکار یا تلویحی دیگران اطلاق می گردد که روش های جلب اطاعت در این طبقه از نفوذ اجتماعی قرار می گیرند. آن فانت: تهیه کننده برنامه دورین مخفی در یکی از شبکه های تلویزیونی ایالات متحده در جواب این سؤال که از تماشای مردم چه چیزی آموخته است پاسخ داده است: بدترین چیزی که من بارها در رفتار مردم مشاهده کردم این است که به چه آسانی می توان آنان را به پیروی از هر صاحب اقتداری حتی با کوچکترین نشانه ای از وجود چنین اقتداری وادار کرد

عوامل مؤثر بر اطاعت و فرمانبرداری

برای اینکه تأثیر متغیرهای گوناگون دیگری که ممکن است در قبول دستور و اطاعت آزمودنیها نقش داشته باشند روشن شود، میلیگرام این آزمایش را به صورت های زیر تکرار کرد:

یافته های تحقیقات نشان می دهد:

مجاورت قربانی و حضور او در مقابل دیدگان فردی که امر به آسیب رساندن به وی شده است، اطاعت کورکورانه را به میزان قابل توجهی کاهش می دهد.

در تمام شرایط آزمایش شده میزان اطاعت از ۳۰٪ پایین تر نیامد که هنوز هم رقم بالایی است.

هفته یازدهم

رفتار ناظران در موقعیتهای اضطراری (ویژگیهای اضطراری، وضعیت

افراد)

ویژگی های موقعیت اضطراری عده ای دیگر از محققان (بریگام و راتس من ۱۹۷۲)، کوشیده اند تا عواملی را که برخاسته از ماهیت این گونه موقعیتهای هستند را بر شمرده، و نشان دهند که این عوامل اند که مانع دخالت ناظران در یک موقعیت اضطراری می شود نه کم بوده عاطفه نعدوستی و یا عدم احساس مسئولیت. این محققان این عوامل را به شرح زیر توضیح می دهند:

۱- موقعیت اضطراری ممکن است متضمن آسیب یا تهدیدی برای دخالت کننده و شامل رفتارهای گوناگون برای وی باشد، مثلاً یکی در نزاع به عنوان میانجی دخالت کرده است، احتمال کمک خوردن او بسیار زیاد است. ۲- موقعیت اضطراری ← موقعیت های غیر عادی و کمیاب اند و ممکن است ناظران تجربه ای در مورد انجام اقدامات لازم در این موقعیت ها نداشته باشند مثلاً فردی ناگهان در خیابان دچار سکنه قلبی می شود، ناظران ممکن است واقعاً ندانند که با یک بیمار سکنه قلبی چه باید کرد.

۳- موقعیت های اضطراری ← با یکدیگر تفاوت فاحشی دارند و هر موقعیت (مثلاً غرق شدن، آتش سوزی) مسئله ای متفاوت و راه حل متفاوتی را می طلبد که ممکن است ناظران از این راه حلها اطلاعی نداشته باشد. ۴- موقعیت اضطراری ← بدون پیش بینی و ناگهانی روی می دهند و این ناگهانی بودن می تواند قدرت عمل ناظران را از آنها سلب یا به اصطلاح، آنان را در جا میخکوب کند. ۵- یک موقعیت اضطراری ← عمل فوری را می طلبد یعنی فرد ناظر باید فوراً به یک تصمیم گیری برسد بدون اینکه فرصت بررسی جوانب امر راه حل های متعدد را داشته باشند و طبعاً هیچ کس داری چنین سرعت عمل و زمان واکنش کوتاهی نیست.

هفته دوازدهم

رفتار در گروه ها

تحقیقات جدید نشان دهنده آن است که برخلاف تصور عمومی که معتقدند تصمیم های گروهی محافظه کارانه تر و عاقلانه تر است گروه ها تصمیم های افراطی تری می گیرند.

تغییر ریسکی: منعکس کننده تاثیر گروه بر تصمیم های فردی است. فرد وقتی در جمع قرار می گیرد از مزایای گمنامی استفاده می کند و احساس خطر کمتری دارد.

فلوید آلپورت: پای شما نمی تواند به یک گروه گیر کند معنی گفته او آن بود که گروهها تنها در ذهن افراد وجود دارند. روانشناسان اجتماعی غالباً کار کردن در سطح رفتار فردی را ترجیح می دهند و بر ادراک ها، باورها و اعمال یک فرد تاکید ورزیده اند. برخی حتی مدعی شده اند که واقعیتی به نام گروه وجود خارجی ندارد.

نفوذ اجتماعی:

آزمایش نورمن تربیل: این آزمایش نخستین کوشش عملی برای نشان دادن صرف تاثیر حضور دیگران بر عملکرد فرد بود. از کودکان خواسته شد که در تنهایی و نیز در جمع نخ قلاب ماهیگیری را با هر سرعتی که می توانند جمع کنند.

اثرات گروه تماشاچیان:

بسیاری از مردم در حضور یک عده تماشاگر احساس ترس و اضطراب می کنند.

اما در بعضی موارد حضور تماشاچیان می تواند به ما انرژی اضافه بدهد.

*به عنوان مثال، ورزشکاران گزارش می دهند که در یک استادیوم پر از جمعیت بهتر عمل می کنند تا در یک اتادیوم خالی.

صاحب نظران دیگر این اندیشه را رد می کنند و معتقدند که گروهها جوهرهایی مستقل اند که باید به آنها به صورت اشیا یا پدیده های مستقل و یگانه در محیط نگریست.

هفته سیزدهم پر خاشگری

پر خاشگری را رفتاری تعریف کرده اند که هدف آن صدمه زدن به خود و دیگری یا دیگری باشد آنچه در این تعریف حائز اهمیت است قصد و نیت رفتار کننده است یعنی یک رفتار آسیب زا در صورتی پر خاشگری محسوب می شود که از روی قصد و عمد به منظور صدمه زدن به دیگری یا به خود انجام گرفته باشد

بنابراین با چنین تعریفی اگر مثلاً در زمین فوتبال بازیکنی به طور غیر عمدی سبب شکستن پای دیگر شود کار او پر خاشگری حساب نمی آید اما اگر او از روی عمد به ساق پای بازیکن دیگر لگدی بزند تا او را از دور بازی خارج کند این رفتار بدن تردید پر خاشگری تلقی می شود

البوت ارونسون یکی از علمای اجتماعی گفته است: عصر ما عصر پر خاشگری است بخش عمده اخبار رادیو و تلویزیون شرح نمایش خشونت هایی است که در نقاط مختلف جهان از سوی انسان هایی نسبت به انسانهای دیگر اعمال می شود.

لورنز با نظری هماهنگ با نظریه فروید معتقد است که انرژی پر خاشگرانه به طور مداوم تولید و تدریجاً متراکم می شود تا زمانی که به شکلی تخلیه صورت می پذیرد. و این تخلیه معمولاً به علت حضور بعضی محرکها در محیط که پر خاشگری می طلبند.

هفته چهاردهم

اخلاق و ارزشهای اخلاقی

به نظر شما ارزش های اخلاقی مطلق اند یا نسبی؟ آیا اگر همه افراد جامعه یا اکثریت آنها به آزاد بودن عملی که در حال حاضر در جامعه ای غیر اخلاقی تلقی می شود رای بدهند به نظر شما آن عمل مجاز و قابل قبول خواهد بود یا نه؟

در مجموع در این زمینه سه دیدگاه فلسفی:
الف- انسان به طور فطری موجودی بد سرشت است.
ب- انسان به طور فطری موجودی نیک سیرت است.
ج- انسان به طور فطری نه بد است نه خوب است.
مکتب رشدی- شناختی

تعریف اخلاق:

انجام قضاوت آگاهانه در مورد خوب و بدی اعمال داشتن رفتار اخلاقی مستلزم توانایی انجام قضاوت آگاهانه نسبت به کیفیت اعمال قضاوت آگاهانه شخص به مرحله ای از کمال عقلی رسیده باشد تا بتواند چنین قضاوت آگاهانه را از خود به ظهور برساند.

شاخص اخلاق:

• توانای قضاوت اخلاقی در مکتب رشدی - شناختی تاکید بر فرایند عالی تعقل و تفکر است، قضاوت اخلاقی مستلزم داشتن آگاهی کافی و توان درک خوبی و بدی اعمال است و به همین دلیل این شاخص در کودکان خردسال که هنوز از نظر عقلی رشد کافی ندارند، شکل نگرفته است.

رشد اخلاق:

رشد اخلاق در کودکان طی مراحل انجام می گیرد که با مراحل رشد عقلی پیوندی نزدیک دارد افزایش سن بنا به فرض رشد عقلی و ذهنی را به همراه دارد در تعیین میزان رشد اخلاق، عامل اصلی و مهمی است

روش تحقیق در اخلاق:

شاخص اخلاق مقاومت در برابر وسوسه است. محققان موقعیتی فراهم می آورند که شخص در موقعیت بتواند مقررات اجتماعی و ارزش های اخلاقی مرد قبول جامعه را زیر پا بگذارد و بعد مشاهده می کنند که وی به چنین عملی مبادرت خواهد کرد یا از انجام آن خوداری خواهد کرد. شکل عملی سنجش مقاومت در برابر وسوسه معمولاً شامل یک بازی است که در آن شرکت کننده برای بدست آوردن امتیاز لازم بلی برنده شدن ناچار است دست به تقلب بزند. مثال:

یک تفنگ اشعه ای مورد استفاده قرار گیرد در آن شلیک به به سوی یک هدف میتوان امتیازاتی کسب کرد دستگاه طوری سیم کشی و تنظیم شده ۲۰ شلیک حداکثر ۲۵ امتیاز کسب کرد، اما شرط برنده شدن بدست آوردن حداقل ۳۰ امتیاز است.

آموزش اخلاق:

کودکان ارزش های اخلاقی خود را از والدین و معلمان خود کسب می کنند این یادگیری بدون اینکه بزرگترها قصد آموختن آن ها داشته باشند و رفتارهای اخلاقی بدون برنامه به کودکان نشان می دهند. در واقع بزرگ ترها حتی نمی توانند مانع از آموختن رفتارهای اخلاقی یا غیر اخلاقی از سوی کودکان شوند. بهتر است والدین و معلمان رفتار خود را به نحوی سازمان دهند که بتوانند از سوی کودکان به عنوان سرمشقی مناسب و مورد قبول جامعه مورد تقلید قرار گیرد

هفته پانزدهم

نگرش ها و چگونگی تکوین آنها

تعریف آلپورت از نگرش: نگرش یک حالت روانی و عصبی آمادگی است که از طریق تجربه سازمان یافته و تأثیری هدایتی یا پویا بر پاسخ های فرد، در برابر کلیه اشیا یا موقعیتهایی که به آن مربوط می شود، دارد.

تعریف سه عنصری نگرش

نگرش نظام با دوامی است که شامل یک عنصر شناختی، یک عنصر احساسی و یک تمایل به عمل است.

ویژگی های نگرش

هر نگرش شامل یک شیء، شخص، رویداد یا موقعیت است.

نگرش ها معمولا ارزشیابانه هستند (مهمترین ویژگی

نگرش ها معمولا دارای ثبات و دوام قابل توجهی اند.

از میان عناصر تشکیل دهنده عنصر عاطفی و از میان ویژگی ها، ارزشیابی کردن مهمترین مولفه های نگرش محسوب می شوند.

- تفاوت بین نگرش و واقعیت:

- وجهه عمده تمایز بین واقعیت و نگرش دارا بودن جنبه ی ارزشیابانه در نگرش است.

- تفاوت بین نگرش و ارزش:

- ارزش ها هدف هایی گسترده تر و انتزاعی ترند و غالبا فاقد شیء یا موضوع مشخص یا نقطه ی ارجاع اند. مثل

شجاعت، زیبایی، آزادی. آنها به عنوان معیاری با اقصاوت یا استانداردهای انتزاعی عمل میکنند که شخص از آن برای

تصمیم گیری بهره می برد و از آن طریق نگرش ها باورهای خاص را در خود ایجاد می کنند.

هفته شانزدهم

نظریه های تغییر نگرش

تحقیقات مربوط به نظریه ی ناهماهنگی شناختی: نظریه ی تعادل و نظریه ناهماهنگی شناختی هر دو در معرض آزمون های تجربی قرار گرفتند مثلاً مطالعات مربوط به رابطه ی شباهت نگرش ها و کشش و جاذبه ی افراد نسبت به هم اساساً از نظریه ی تعادل مشتق شده است.

پیامدهای تصمیم گیری: در چهارچوب نظریه ی ناهماهنگی شناختی بیش از بقیه ی الگوهای همسازی درباره ی اثرات گرفتن یک تصمیم بر نگرش ها و رفتارهای انسان تحقیق انجام شده است.

بر طبق این نظریه هر گاه شخص مجبور شود از دو انتخاب مطلوب یکی را برگزیند دچار ناهمسازی بعد از تصمیم می شود. مثال: تصمیم به انتخاب بین دو خانه ی مطلوب.

توجیه یا توجیه خود: هر گاه شخص دلایل کافی برای تأیید لزوم تصمیم اتخاذ شده و به حداقل رساندن کیفیت های جالب توجه انتخابی که انجام نشده است پیدا کند تحت عنوان توجیه مطرح می شود.

نظریه ی ناهماهنگی شناختی در صورتی که شرایط ذیل را داشته باشد از صحت پیش بینی زیادی برخوردار است:

- ۱- برای انجام یک رفتار مشوق کمی (مبلغ کمی پول) موجود باشد.
- ۲- آن عمل نتایج ناگواری برای کسی داشته باشد.
- ۳- شخص معتقد باشد مسئولیت فردی زیادی درباره ی آن عمل و پیامدهای آن دارد.
- ۴- شخص گمان داشته باشد که انتخاب آن عمل انتخاب مهمی است.

کاربردهای نظریه ی همسازی شناختی:

- الف) حوزه ی سیاست: انتخاب ریاست جمهوری
رأی دهندگان به کسی رأی می دهند که نگرش او در مسائل مختلف به نگرش آنها نزدیک باشد.
رأی دادن رأی دهندگان به عوامل زیر بستگی دارد:
- ۱- نگرش او نسبت به مسائل مختلف
 - ۲- نگرش او نسبت به کاندید
 - ۳- نگرش یک کاندید نسبت به مسائل مختلف

ب) حوزه ی بازاریابی: واکنش مصرف کنندگان در مقابل کالا با قیمت ارزان